FORENINGEN NORDEN

NORDEN Nu

Nr. 4 • oktober 2006

Foreningernes aktiviteter 06-07

24 siders indstik

Nordiske venner for livet

Fire sider midt i bladet

Paradokset i Norden

Mens den folkelige opbakning vokser, nedprioriteres samarbejdet mediemæssigt og politisk, konstaterede landsformanden i repræsentantskabsmødet, **side 3**

Den ulige kamp om Nordplus

Positiv bedømmelse af NORDENs forvaltning, men negativ evaluering af den nuværende ordning, **side 4**

NORDENs hæderspris til Anette Jensen

"Engageret igangsætter, netværksdanner, projektmager og inspirator", **side 6**

Råds-samarbejdet med frivilligsektoren styrkes

Connie Hedegaard præsenterer ny tre-strenget strategi, **side 7**

Sverige billigst

Bilpriser i Norden en blandet affære, **side 10**

Tonen fra Færøerne

De 18 øer fostrer mange musiktalenter, og deres uofficielle ambassadør, Kristian Blak, forsøger sig med et svar til Birger Agergaard, **side 14**

NORDEN nu

UDGIVER:
Foreningen NORDEN
Malmøgade 3
2100 København Ø

Tlf. 3542 6325 | Fax 3542 8088
landskontoret@foreningen-norden.dk
www.foreningen-norden.dk

ANSVARSH. REDAKTØR
Ole Oxholm
redaktion@foreningen-norden.dk

DESIGN & LAYOUT
Tanya Kolovanova Jensen
tanya@foreningen-norden.dk

TRYK
KLS GRAFISK HUS A/S

OPLAG
17.000

ISSN-NUMMER
0901-4950

NORDEN Nu udkommer i marts, juni, oktober og december

OBS: Deadline for rejsekatalog-nr.:
Mandag 6 november

FOTOS side 3-9
BLS-Foto

Artikler og indlæg udtrykker ikke nødvendigvis Foreningen NORDENs holdning

Indlæg, læserbreve, arrangements-omtale m.v. til NORDEN Nu modtages pr. e-post eller på cd med print af teksten vedlagt. Redaktionen forbeholder sig ret til at forkorte indlæg

Foreningen NORDEN er en folkelig forening, der siden 1919 har arbejdet for øget samarbejde på kryds og tværs af de nordiske landegrænser

MOTTO: KENDSKAB GIVER VENSKAB

INDHOLD oktober 2006

Lokalafdelingernes sæsonprogrammer 2006-2007
24 siders indstik

Nordiske venner for livet
Fire sider om venskabsbysamarbejdet midt i bladet

4-9 Repræsentantskabsmødet 2006 på Frederiksberg

4 Ulige kamp om Nordplus
5 Baltiske lande med i Nordplus om godt et år
6 Anette Jensen, Flensborg modtog NORDENs hæderspris
7 Connie Hedegaard om ny tre-strenget strategi for Norden
8 Omstillingsvilligt samarbejde er nødvendigt

10 Bilpriser i Norden: Sverige billigst
Nye biller er næsten halvt så billige som i Danmark

11 Østersøen som en global vinderregion
Kristian Pihl Lorentzen om behovet for øget forkus

12 Humor i film skal lære nordiske unge hverandres sprog
Nabosprogs-undervisningen skal vitaliseres i nyt FNF-projekt: "Norden i Bio"

13 Nordisk Råds Filmpris til svensk film

14 Tonen fra de 18 øer
Kristian Blak fortæller
Birger Agergaard om landet med de mange musiktalenter

17 Nordvision er flyttet til København

18 Gensyn med den nordiske kvindelige maler-avantgarde

19 Sprælsk og levende svensk kulturhistorie
Fin nordisk serie afsluttet

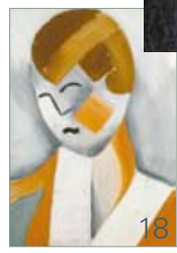

Foreningen NORDENs formand på Frederiksberg, Frants Hagen Hagensen, byder velkommen til repræsentantskabsmøde i Frederiksberg Rådhus

Repræsentantskabsmøde

PARADOKSET I NORDEN

I Foreningen NORDENs repræsentantskabsmøde den 7. oktober på Frederiksberg sagde landsformand Frode Sørensen i sin mundlige beretnings generelle del bl. a.:

Det nordiske samarbejde står over for et paradoksproblem: Det nordiske samarbejde får større og større folkelig opbakning og samtidig nedprioriteres samarbejdet mere og mere politisk og især mediemæssigt.

Den folkelige opbakning er et resultat af de overordnede drøftelser om globalisering. Hvilken form for globalisering ønsker vi? Ønsker vi ensartethed som drivkraften i globaliseringen, eller ønsker vi et samarbejde mellem forskellighederne og ikke mindst i respekt for disse forskelligheder?

Foreningen NORDEN har et klart bud på dette. Vi ønsker et internationalt samarbejde, men vi ønsker også at bevare vores værdier, vores historie og vores identitet. Udfordringen ligger så i, at når forskellighederne skal samarbejde, må det ske i respekt og forståelse for hinandens identitet. Vi ønsker ikke nationalisme, protektionisme eller for den sags skyld chauvinisme.

Det nordiske samarbejde har dette som sin baggrund. Allerede fra starten blev det nordiske samarbejde bygget op på åbenhed i forhold til omverdenen. Faktisk blev vores forening etableret i 1919 i kølvandet på første verdenskrig med præcis det sigte, at nu skulle vi erstatte den gammeldags nationalisme, som i høj grad var årsagen til krigen, med et stærkt internationalt samarbejde. Vi startede i Norden, men vi ønskede aldrig, det skulle slutte med Norden. Vort udsyn var større!

Da NORDEN-foreningerne i alle de nordiske lande lagde et hårdt pres på de nationale parlamenter og regeringer i kølvandet på anden verdenskrig, havde det samme baggrund. De folkelige kontakter var for længst knyttet, nu skulle vi have et officielt nordisk samarbejde bygget oven på det folkelige.

Men det officielle nordiske samarbejde skulle også være katalysator for et endnu mere udbygget internationalt samarbejde – det man i dag kalder globalisering. Også her ønskede vi, det skulle starte med Norden, men ikke slutte med Norden. Det nordiske samarbejde skulle være et åbent samarbejde med udsyn.

Derfor var de nordiske lande hver for sig og sammen kraftige fortalere for et effektivt globalt samarbejde gennem FN. Det var med den baggrund heller ingen tilfældighed, at de første generalsekretærer i FN kom fra Norden med henholdsvis Trygve Lie fra Norge og derefter Dag Hammarskjöld fra Sverige. Fra FN's oprettelse i 1946 var Norden i front.

Under den kolde krig spillede de nordiske lande en central rolle i etableringen af øst/vest dialogen. Det aleuropæiske samarbejdes struktur blev vedtaget i Helsingfors i 1975. Og mange "vigtige" internationale møder blev holdt i Norden, hvem husker ikke Gorbatjovs og Reagans første topmøde i Island.

I forbindelse med murens fald i 1989 og Sovjetunionens opløsning var Norden først med opbygningen af nye samarbejdsstrukturer henover det tidligere så fastlåste jerntæppe. Samarbejdet med de baltiske lande, opbygningen af deres strukturer og opbygningen af en samarbejdsstruktur mellem det nordiske og baltiske, som jeg selv i Nordisk Råds sammenhæng deltager aktivt i, udsprang af vort nordiske udsyn.

Det nordiske samarbejde har i handling bevist sin åbenhed til omverdenen. Derfor står vi også stærkt med vores bud på globaliseringen. Vi har med en historisk baggrund nogle gode svar på fremtidens udfordringer. Vi er ikke - som det nordiske ofte bliver beskyldt for - skåltalernes holdeplads. Vi viser vejen ved selv at gå forrest. Vi handler! – Og det er min påstand, at jo flere lande der kommer med i EU, desto mere udvikles og styrkes det nordiske samarbejde.

Foreningen NORDENs formålsparagraf, hvis indhold faktisk stadig stammer fra vores oprettelse i 1919, er åbenhed og udsyn. Vi har til formål: på alle områder at styrke og udvikle de nordiske folks samarbejde indadtil og udadtil.

Ingen skal sige, at vi blot kører med på moden. Jeg tror, folk kan se det, og jeg tror, det er derfor, folk vælger vores forening. Det er ikke et dårligt udgangspunkt at være en gammel hæderkronet folkelig forening, når man bygger på et formål, som indeholder svar på nutidens og fremtidens udfordringer. Blot skal vi i højere grad være i stand til at kaste støvet af os, også i offentligheden, og blive bedre til at sælge vore budskaber på nye måder. Sommetider får jeg den kætteriske tanke, at vi skal være frækkere… ■

Se i øvrigt de følgende sider. ▸

Ulige kamp om NORDPLUS

Positiv evaluering, negativt resultat

Landsformand Frode Sørensen på rådhusets talerstol.

Efter nogle år med voldsom aktivitet, ikke mindst på grund af Nordplus-ordningen og efterfølgende Nordkontakt, hvor vores forening var oppe på at kunne uddele over to mio. kr. om året til skoleudvekslingsrejser, har bortfaldet af disse ordninger i vort regi haft en ganske stor nedadgående virkning for skolearbejdet. Vi fik via forvaltningsaftalerne et ganske betydeligt bidrag til skoleadministrationen, og i dag er der ikke de ressourcer til det konkrete arbejde på landskontoret, som fulgte i kølvandet på forvaltningen af ikke mindst Nordplus-ordningen.

Ordningen blev som bekendt overført til administration hos Cirius i Danmark og de øvrige nationale EU-programkontorer i de andre nordiske lande. Jeg forstår stadig ikke, hvorfor Nordisk Ministerråd for to år siden flyttede forvaltningen. Foreningerne NORDEN forvaltede Nordplus særdeles godt. Én ting er, at jeg siger det, men nu har vi også fået dokumentation for, at andre også mener det. Nordisk Ministerråd bad et konsulentfirma fra Norge om at evaluere ordningen, og det er meget kritisk over for de nye forvaltere og bekræfter vores bedømmelse af, at Nordplus-Junior pengene er uddelt i store klumper, så de er kommet langt færre elever og skoler til gavn og uden den nødvendige indføling med livet i skolen.

To ben at gå på

Vi arbejder på at få Nordplus-Junior tilbage. Men selv om odds'ene er med os i form af evalueringen, er det desværre slet ikke givet, at vi får programmet tilbage. Når beslutningen skal træffes, håber jeg, det sker på en fair og ikke forudindtaget måde.

Vi er i dialog med Nordisk Ministerråd, og her er man enig med os i, at det fremtidige Nordplus-program skal have to ben at stå på. Pengene i programmet skal dels bruges på den hidtidige støtte til udvekslingsrejser, dels til at kvalificere rejserne gennem en forudgående pædagogisk indsats i klasseværelserne.

Det er ikke nok at rejse ud. Undervisning i skandinaviske sprog og nordiske forhold skal være en væsentlig forudsætning for at få tilskud. Og her må vi være med til at give lærere og elever det fornødne beredskab til at kvalificere undervisningen. Der er i dag en eklatant mangel på moderne undervisningsmateriale og gode lærevejledninger på dette område.

Men når jeg er skeptisk over for, om vi kan få Nordplus tilbage, hænger det sammen med, at de nuværende forvaltere har fået forlænget deres opdrag i endnu et år – på trods af evalueringen. Men det hænger måske sammen med, at de nuværende forvaltere er så direkte forbundet med dem, der skal træffe den endelige beslutning – undervisningsministerierne – at det kan synes som en ulige kamp.

Vi vil fra foreningernes side gøre vores bedste for at overbevise undervisningsministerierne, og jeg skal hilse fra Nordisk Råds kultur- og uddannelsesudvalg og sige, at der er stor enighed med os.

Men foreningens skolearbejde kommer desværre ikke op i fulde omdrejninger før tidligst i begyndelsen af 2008, når den endelige beslutning er truffet om den fremtidige forvaltning. Sådan, som det ser ud nu, må vi om et års tid tage en grundig drøftelse af fremtidens skolearbejde i Foreningen NORDEN. Først da kender vi vilkårene. Indtil da må vi, med de beskedne ressourcer, der er til rådighed, vedligeholde skolearbejdet så godt som vi kan. ■

Baltiske lande med i NORDPLUS fra 2008

De nordiske undervisnings- og forskningsministre klappede to gange under deres møde i København 1. september i år. Det skete ved vedtagelse af en ny generation af Nordplus- programmet, der fra 2008 bliver udvidet med de baltiske lande. Og det skete ved vedtagelsen af en nordisk sprogdeklaration.

Den norske kunnskapsminister Øystein Djupedal var derfor vældig tilfreds med mødet:

- Begge er punkter, der er vigtige for folk i Norden. Nordplus-programmerne vil blive styrket, når de om godt et år også udvides til de tre baltiske lande. Det vil medføre store forbedringer. Samtidig vil vi huske, at vore nordiske sprog er en vigtig ressource. Vi skal ikke blot for nemheds skyld straks skifte over til engelsk. Det gælder for studerende på udveksling under Nordplus, men gælder også i forhold til den netop vedtagne nordiske sprogdeklaration

Nordplus-programmerne for mobilitet og samarbejde på uddannelsesområdet samles i et rammeprogram for at få en mere koordineret og målrettet indsats. For Nordplus Sprog lægges ikke op til baltisk deltagelse. Programbudgettet er på cirka 70 millioner DKK pr. år, og det bliver den største fælles nordisk-baltiske satsning indenfor Nordisk Ministerråd.

Sprogdeklarationen fremhæver blandt andet, at Norden bør være en sproglig foregangsregion. Der findes en politisk vilje til at bevare det nordiske sprogfællesskab.

De nordiske undervisnings- og forskningsministre diskuterede også "Norden som global vinderregion". Måske kan man markedsføre Norden i udlandet som en attraktiv uddannelsesregion.

Den danske videnskabsminister Helge Sander orienterede kort om den danske debat om mange svenske læge- og dyrlægestuderende i Danmark, men det emne tages i første omgang op i et separat møde mellem ham og den svenske statssekretær Kerstin Eliasson. ■

POSITIV UDVIKLING I AMTSKREDSENE

Den nye regionsstruktur er vi på forkant med. Mange lokalafdelinger og amtskredse har lavet de nødvendige analyser af, hvad vi skal gøre med lokalafdelingsstrukturen og de nordiske venskabsbyer. Nu er den politiske proces i gang. De lokalafdelinger, der endnu ikke har gjort det, skal have overbevist de nye kommuner om vigtigheden af det nordiske venskabsbysamarbejde og sikre, at der bliver afsat de fornødne ressourcer til dette arbejde, og overbevise de nye kommuner om, at opskriften på Nordisk venskabsbysucces er et ligeværdigt samarbejde mellem Kommunen og vores lokale afdeling.

Vi vil også gerne komme med nye bud på indholdet i venskabsbysamarbejdet. Det er i alles interesse, at også kommunerne kan drage stor fordel af dette samarbejde de steder, hvor man endnu ikke har fået øjnene op for mulighederne. En større folkelig forankring af venskabsbysamarbejdet med en bredere involvering af foreningslivet, kulturlivet og idrætten ligger lige for.

Venskabsbysamarbejdet er så utroligt vigtigt for os, fordi det ved siden af de lokale NORDEN-aktiviteter giver et fællesskab på et folkeligt plan over landegrænserne. Venskaber udvikles, og de skaber ofte ubrydelige bånd.

Forretningsudvalget besluttede i sit møde i februar, at der blev sendt et brev ud til amtskredsformændene. Vi bad jer melde tilbage, hvis der var konkrete problemer i jeres amtskreds på venskabsbyområdet. På den måde fik vi et overblik over situationen, og det var glædeligt at kunne konstatere, at der langt de fleste steder er taget de fornødne initiativer, og at sagen udvikler sig i en positiv retning. ■

Frontfigur søges!

Arbejdet med fjernelse af grænsehindringer, hvor vi i høj grad har presset på, fortsætter. Poul Schlüter, som vi for et par år siden gav vores hæderspris for hans arbejde med dette emne, fratrådte ved årsskiftet sin fremtrædende rolle. Det skete samtidig med afslutningen af det danske formandskabsår for det nordiske samarbejde.

Dette års norske formandskab har dog fortsat prioriteret arbejdet med fjernelsen af grænsehindringerne, men arbejdet mangler en frontfigur med pondus. Der skal en stærk person for bordenden ved de seje forhandlinger, der i bund og grund handler om harmonisering af de nordiske landes lovgivning, der medfører fuld bevægelsesfrihed for nordiske borgere over alle de nordiske grænser. En stærk person er en person, som tør "sparke ministre bagi", når de ikke flytter sig hurtigt nok.

NORDENs hæderspris
til Anette Jensen, Flensborg

Anette Jensen

Den daglige leder af Nordisk Informationskontor i Flensborg, Anette Jensen, fik i repræsentantskabsmødet i Frederiksberg Rådhus overrakt Foreningen NORDENs hæderspris 2006.

Landsformand Frode Sørensen sagde i sin overrækkelsestale bl. a., at Anette Jensen med et utroligt stort personligt engagement, med en stor indsigt i det nordiske samarbejde og en arbejdsindsats, der rækker langt ud over den arbejdstid, du bliver honoreret for, har formået at sætte det nordiske på dagsordenen i grænselandet og sætte grænselandet på dagsordenen i Norden.

Dine initiativer har skabt opmærksomhed i Sønderjylland og Sydslesvig og har skabt ringe i vandet også hos den tyske flertalsbefolkning. Dine mange initiativer kommer resten af Danmark og hele Norden til gode, sagde Frode Sørensen.

Læsekredsarbejdet med nordiske forfattere og nordiske temaer blev startet af dig. Du var læsekredsarbejdets "ambassadør", du rejste land og rige rundt og satte gang i denne gedigne nordiske aktivitet, du udarbejdede for syv år siden et kompendium om læsekredsarbejdet, som du siden har revideret løbende, og for et par år siden satte Foreningen læsekredsarbejdet på handlingsplanen, og interessen for at gøre sig bekendt med den nordiske litteratur er blevet stadig større. Det er blevet "in" – også hos de yngre, som vi jo gerne vil have mere med i det nordiske arbejde. Læsekredsarbejdet er fulgt op med nordiske temadage med forfatterlæsninger og koncerter, og har trukket et stort publikum. Også kulturrejser til hele Norden er fulgt i kølvandet på dit initiativ.

Da landsstyrelsen valgte dig, var det på grundlag af en indstilling fra Fyns Amtskreds, og jeg vil gerne gøre deres ord til mine, når de i indstillingen bl.a. skriver

Anette Jensen er først og fremmest igangsætteren, netværksdanneren, projektmageren og inspiratoren. Hun forstår at skabe interesse og sammenhold omkring en sag. Hun nyder stor respekt og beundring hos alle, der kender hende, hvilket bl.a. skyldes, at man klart bag den professionelle facade fornemmer et levende menneske med stort kulturelt engagement, der også omfatter hele den nordiske dimension.

Anette Jensen sagde bl. a. i sin takketale, at den nordiske kulturpalet har utroligt mange farvenuancer. Og netop heri ligger charmen. Det kan ofte være yderområder af Norden, man først får øje på, når man betragter den nordiske farvepalet. Hvad Færøerne og Grønland kan præstere af spændende billedkunst, landenes indbyggertal taget i betragtning, er mere end imponerende. Litteraturen har vi jo fra Island, den har været der lige siden sagaerne, og flere islandske forfattere er internationalt kendte. Norge gør sig også stærkt gældende i litteraturen, Sverige og Åland har bl. a. med sin store folkemusiktradition skabt opmærksomhed herom i Tyskland, Finland står stærkt i tekstil og arkitektur, og i Danmark kan vi lave film. Det har været en let sag at tage for sig af alt dette og udbyde det til folk i grænselandet, sagde Anette Jensen. ■

DE NORDISKE INFORMATIONSKONTORER

Foreningen NORDENs hæderspris blev indstiftet i 1997, samme år som Nordisk Informationskontor blev oprettet i Flensborg. Siden da har Foreningen NORDEN i Danmark hædret otte enkeltpersoner, institutioner og virksomheder, som "anerkendelse af en særlig bemærkelsesværdig indsats for at fremme samarbejdet mellem de nordiske folk indadtil og udadtil på et eller flere samfundsområder". Ideen til det Nordiske Informationskontor i Sønderjylland blev skabt i Sydslesvig, og Foreningen NORDEN hjalp til, da ministerrådet skulle godkende oplægget og lade dette nye informationskontor indgå i det netværk af kontorer, der da var skabt i hele Norden.

Connie Hedegaard: Ny tre-strenget strategi

Samarbejdet med NORDEN-foreningerne styrkes

Miljøminister og minister for nordisk samarbejde Connie Hedegaard FOTO:

En ny strategi for Nordisk Råds og ministerrådets samarbejde med frivillighedssektoren behandles i Nordisk Råds session i København, meddelte den danske minister for nordisk samarbejde, Connie Hedegaard, i sin tale i repræsentantskabsmødet i Frederiksberg Rådhus. Strategien er udarbejdet af de nordiske samarbejdsministre og er en udløber af den konference, som blev holdt i Folketinget i oktober sidste år om frivilligsektorens rolle som brobygger. Fokus her blev sat på frivilligsektorens vilkår i det nordiske arbejde.

- Jeg forstår, sagde ministeren, at Foreningen NORDEN i august mødtes med generalsekretæren for Nordisk Ministerråd, Per Unckel, for at følge op herpå. Bl. a. på den baggrund vedtog jeg og mine nordiske samarbejdsministerkolleger den 6. september i Oslo et oplæg til Nordisk Råd med en ny strategi for samarbejdet med frivilligsektoren. I den strategi, som vi nu fremsætter som forslag på Nordisk Råds session her i København, er høringssvarene fra august-mødet direkte indarbejdet. Jeg forstår, at der var opbakning til de elementer, som generalsekretæren lagde frem på vegne af Ministerrådet.

Strategien er tre-strenget: Dels giver den frivillige organisationer muligheder for at bidrage med erfaringer før ministerrådet træffer vigtige beslutninger, dels åbner den for samarbejde mellem de frivillige organisationer og visse dele af ministerrådets virksomhed i NORDEN. Endelig giver den en mulighed for, at de frivillige organisationer kan medvirke i Ministerrådets arbejde for at styrke civilsamfundet i Nordvestrusland og Hviderusland.

Det glæder mig i særdeleshed, at der på både den formelle og uformelle side er denne fælles vilje til dialog om, hvordan vi bringer det nordiske samarbejde og Norden godt ind i det 21. århundredes globaliserede verden.

Jeg vil gerne takke for det store nordiske engagement, som I som medlemmer af Foreningen NORDEN lægger for dagen. Det er vigtigt at huske på, at det blivende grundlag for det nordiske samarbejde er mellemfolkeligt samarbejde og engagement, ikke mindst på det kulturelle og sproglige område. Det binder sammen, men er samtidig truet af den sproglige udvikling, hvor engelsk tager mere og mere over som det grænseoverskridende kommunikationssprog - også i Norden.

Den norske redaktør Åsulv Edland skriver i Foreningen NORDENs blad (NORDEN Nu/2, marts 2006, red.) om den trængte nordiske sprogforståelse. Det er interessant, men også lidt trist læsning. Men politikerne kan ikke klare opgaven alene. Og det er her, Foreningen NORDEN med dens afdelinger i alle de nordiske lande kan gøre en forskel: Med sommerlejre, med venskabsbyer, udveksling af studerende og støtte til forskning og projekter, sagde Connie Hedegaard, som benyttede lejligheden til at takke Foreningen NORDEN for det ekstra læs, der blev trukket i forbindelse med det danske formandskab sidste år.

Foreningen har en stor opgave i at bringe nordiske borgere sammen og i praksis understrege den nordiske samhørighed, og foreningen udgør et helt uundværligt element i det nordiske samarbejde til gavn for ikke mindst den fælles kulturelle og sproglige forståelse og udvikling. Tak for indsatsen! Så fortsæt det gode arbejde, sagde ministeren. ■

Se også artiklen næste side ▸

"De frivillige organisationer får muligheder for at bidrage med erfaringer før ministerrådet træffer vigtige beslutninger, der åbnes for samarbejde mellem de frivillige organisationer og visse dele af ministerrådets virksomhed i Norden, og for, at de frivillige organisationer kan medvirke i Ministerrådets arbejde for at styrke civilsamfundet i Nordvestrusland og Hviderusland"

Det nordiske samarbejde
skal være omstillingsvilligt

Den effektivisering af det nordiske samarbejde, som samarbejdsministrene har igangsat, har først og fremmest det mål at tilrettelægge det fællesnordiske budget, så det i højere grad afspejler de politiske prioriteringer snarere end en automatisk videreførelse af tidligere prioriteringer. Samarbejdsministrene er i gang med at undersøge, hvordan det kan ske for at gøre budgettet til et politisk styringsinstrument, sagde den danske samarbejdsminister, Connie Hedegaard, i sin tale til repræsentantskabet.

Grundlaget for hurtigt at kunne reagere på opståede politiske behov skal således styrkes for at sikre en så høj grad af fleksibilitet i budgettet som muligt og styrke synligheden af finansieringskilderne til nye initiativer under den politiske behandling af budgetforslaget.

Hvorfor dog tale økonomi? Fordi et mere effektivt og fokuseret nordisk samarbejde er nøglen til overlevelse i konkurrencen med de andre internationale og mellemfolkelige samarbejdsformer, der eksisterer i dag. I 1950-erne var der stor fokus på det nordiske mellemstatslige samarbejde, fordi det var det, vi havde. Med Danmarks og siden Sveriges og Finlands indtræden i EU har dette ændret sig. Derfor må det nordiske samarbejde også ændre sig. Det var den proces Danmark især prioriterede under sit formandskab i 2005 – og en politik regeringen videreføre.

Politik prioriteres

Især er det afgørende, at det formelle nordiske samarbejde drives af politiske ønsker til, hvor vi anno 2006 har særlig nytte af at samarbejde på nordisk plan. Vi taler om "nordisk nytte": Hvordan kan vi gennem det nordiske samarbejde opnå mere, end landene er i stand til hver for sig? Hvor er det, at samarbejdet virkelig kan gøre en forskel? Ingen politikere i dag har tid til at mødes for blot at mødes. Det er selvsagt ærgerligt, men det er vilkårene i dag.

Lad mig derfor også nævne – som eksempel - et konkret udbytte af samarbejdet i Nordisk Ministerråd: arbejdet med grænsehindringer. Samarbejdsministrenes særlige repræsentant, fhv. statsminister Poul Schlüter, har de senere år ydet en stor indsats i regi af Nordisk Ministerråd for at nedbryde grænsehindringer imellem de nordiske lande. Denne indsats blev videreført med høj prioritet under det danske formandskab. Som noget nyt blev der under dansk formandskab sat særlig fokus på grænsehindringer for små og mellemstore virksomheder. Arbejdet havde hidtil kun fokuseret på borgere. Formandskabet tog også initiativ til, at arbejdet med fjernelse af grænsehindringer udvides til Østersøregionen og debatteres i andre regionale fora (Østersørådet, Barentsrådet og Arktisk Råd) for at skabe konkrete initiativer i regionen.

Euro-forvaltere

Grænsehindringer kan dog stadig have betydning også for almindelige borgere. Tænk blot på det bureaukratiske bøvl, der nemt opstår, når man ønsker at bo i ét land og arbejde i et andet. Eller vil have sin hund med til Bornholm via Sverige. Det sidste er dog et godt konkret eksempel, som blev løst via netop denne proces. Siden 15. juni sidste år har det været muligt for rejsende med hunde og katte også at benytte bus og tog i transit mellem Sjælland og Bornholm via Sverige – i perioden inden blev det muligt at have katten eller hunden med i bilen.

Vi ønsker også at få mest mulig indflydelse på verden omkring os. Men det kræver engagement, handling og vedholdenhed. Et godt eksempel på, hvordan det nordiske samarbejde kan føre til konkrete resultater uden for vores egne lande, er European Humanities University i Vilnius i Litauen. Der studerer hviderussiske eksil-studerende med støtte fra Nordisk Ministerråd. EU har fundet idéen så god, at Nordisk Ministerråd er blevet betroet også at forvalte EU-støtte til universitetet.

Kort magtdistance

Nordisk Råd og Nordisk Ministerråd har udgivet debatoplægget "Norden som global vinderregion", som vi altså skal diskutere på Nordisk Råds session. Det er en rapport, jeg bestemt kan anbefale, at man orienterer sig i som nordisk. "En kort magtdistance" var en af de værdier, som de udspurgte opinionsdannere fremhævede. Andre pan-nordiske værdier, som blev fremhævet, er bl.a. lighed, tillid, fleksibilitet, respekt for naturen, en protestantisk arbejdsetik samt æstetik. Alt sammen værdier, vi kan være stolte af, og som gør os stærke indadtil og i forhold til vores nærmeste naboer.

Vi er gode til innovation i Norden – ja nærmest nogle af verdens bedste; det er én af otte særlige styrkepositioner, som identificeres i debatoplægget: de nordiske lande bruger mellem 2,6 og 4,2 pct til forskning og udvikling, mens gennemsnittet er to pct i EU. Kombinationen af tillid, positiv tryghed og lav magtdistance - nogen af de værdier jeg nævnte før - skaber et klima, der nærer hverdagens innovation – og omstillingsevnen gør det let for de nordiske befolkninger at udforske, afprøve og lade sig inspirere af nye muligheder og teknologier. En innovationmonitor, som måler den nationale innovationsevne, placerer de nordiske lande højt ▸

- Vi skal blive bedre til at profilere af Nordens styrke og værdier, siger Connie Hedegaard

med eksempelvis Danmark på en 9. plads blandt 26 udvalgte lande. Hvis vi skal klare os i det samlede globale spil om økonomien og velfærden, skal vi fortsat understøtte denne position - vi skal understøtte mulige nordiske synergier - og vi skal blive bedre til en profilering af Nordens styrke og værdier.

Ikke penge altsammen

Vi bør dog ikke være for selvtilstrækkelige, for Norden har stadig behov for selv at lære, og vi kan lære af hinanden. Internettet giver nye muligheder for at følge med i debatten hos hinanden og søge gensidig inspiration. Det svenske valg for nylig er et godt eksempel på, hvor stor interessen er for at følge med hos hinanden – det synes jeg er godt, for selvom vi har de samme udfordringer på områder som miljø og integration, så er de valgte løsninger ofte forskellige.

Norden har fundet en balance mellem konkurrencedygtig økonomi og vækst og opbygningen af et velfungerende samfund, når det gælder miljø og velfærd. Alt skal ikke tælles i penge; med til livskvaliteten hører også at bo i et smukt og rent miljø, og ikke at skulle leve med for store sociale forskelle. Det gælder om at udnytte både råstoffer og menneskelige ressourcer i afstemt balance, sagde ministeren. ■

Bilpriser med (og uden) skat:

DANMARK DYREST, SVERIGE BILLIGST

Sverige afskaffede bilskatten for ti år siden, og nu er nye biler næsten halvt så billige som i Danmark

TEKST: PENTTI PELTONIEMI FOTO: STUDIO EDICIONES

Lønforskellene i Norden hverken før eller efter skat kan forklare, hvorfor basis-modellen af en ny Volvo S 40 (med 1,8 liters benzinmotor) i Danmark koster godt og vel 42.000 euro, mens den i Sverige er 19.000 euro billigare.

En dansk bilkøber betaler således 80 procent mere for samme bil end svenskerne, til trods for, at der ikke er nogen mærkbar forskel i købekraft eller i omkostningsniveau. Nordmændene må også betale næsten lige så meget som danskerne for en ny bil: I Norge koster Volvo S 40 ca 38.000 euro, eller 65 procent mere end i Sverige. Selv i det traditionelt dyre billand Finland får man en ny Volvo betydeligt billigere end i Danmark eller Norge. Volvo-modellen koster i Finland knapt 29.000 euro, d.v.s. en fjerdedel (25 pct) mere end i Sverige, men en tredjedel (31 pct) mindre end i Danmark og en fjerdedel (24 pct) mindre end i Norge.

Udregningen ovenfor bygger på vejledende priser fra Volvos eget salgs- og serviceselskab Bilia. Uden hensyn til fabriksrabatter el. lign. Den vigtigste forklaring på de store prisforskelle er at bilbeskatningen varierer så kraftigt i Norden. Der findes mange beskatningsmodeller.
Den svenske model er den enkleste.

- Hos os afskaffede man allerede i 1996 den egentlige bilskat. Den eneste skat vi har, er moms på 25 pct, siger Tomas Ulander, Motorbranchens Riksförbund MRF.

På den anden side er man meget miljøbevidst i Sverige. Derfor støtter man bl.a. biobrændsel og forsøger at mindske udslip fra biler, bl.a. i forsøget med bompenge i Stockholm. Alligevel er det billigere at køre bil i Sverige end i nabolandene – selv om systemet med en årlig brugsafgift ændredes i begyndelsen af oktober i Sverige til det dyrere, ca 200 kr ekstra.

Danmark beskatter luxus

Den danske moms er på 25 pct, og registreringsafgiften (bilskatten) for en ny bil er 105 pct op til ca 9.000 euro (62700/64200 kroner), og for den overskydende del stiger skatten til 180 pct. Denne totrinsskat forhøjer prisen på Volvoen til 42.000 euro, eftersom moms og registreringsafgiften udgør ca 2/3 av bilens pris.

Danskerne betaler altså både høje bilskatter og brugsafgifter. Brugsafgiften bestemmes af bilens brændstofforbrug pr km og er mindst ca 75 euro per år, hvis bilen kører under fem liter benzin/100 km. Stiger forbruget til 6,7 l/100 km er brugsafgiften straks fem gange højere. Dette kan være årsagen til, at den danske bilpark er relativt ny. Nye biler er miljøvenligere og kører længere på literen end gamle.

Den yngste bilpark i EU findes i Storbritannien (bilernes gennemsnitsalder er 6,8 år), og næstyngste i Tyskland (7,4). Gennemsnitsalderen i Danmark er 9,3, Sverige 9,6, Norge 10,2 og i Finland 10,5 år.

Vægt, størrelse og effekt i Norge

I Norge koster eksempelbilen, altså en ny Volvo S 40 38.000 euro (280.000 kronor). Ifølge produktchef Jan Petter Røssevold, det norske trafikinformationsorgan Opplysningsrådet for Veitrafikken AS, består den vejledende detailhandelpris groft set af først CIF - altså importpartiprisen (godt 16.000 euro) og 25 pct moms (55 pct af slutprisen).

Til denne sum lægges engangsafgifter i forhold til bilens vægt, motoreffekt og volumen: 100.293 kroner (ca 14.000 euro) samt salgsprovision inkl. moms. På den måde kommer man op på en totalpris på ca. 38.000 euro, hvoraf skatter og registreringsomkostninger udgør ialt ca 55 pct af slutprisen. I Norge er den årlige brugsafgift 2.865 kr(ca 380 euro).

Billigt i Finland

Bilbeskatningen i Finland ligger på normalt EU-niveau og er næstbilligst i Norden. Skatten og momsen for en ny bil udgør totalt ca 43,5 pct af bilens slutpris, altså i dette tilfælde kun 12.600 euro. Brugsafgiften er i Finland også klart lavest sammenlignet med det øvrige Norden. Den er indtil videre kun 95 euro per år. Miljøhensyn betyder dog et øget tryk på en højere brugsafgift selv i Finland.

Vd Pekka Puputti, Bilimportørerna rf., siger, at bilbeskatningen i EU kan inddeles i tre kategorier: I den dyreste findes Danmark, i mellemkategorien er bl.a. Norge, Finland, Holland, Irland og Grækenland, samt i den fordelagtigste kategori: Sverige, som ikke har bil- og registreringsskat.

Den tyske bilbeskatning er lille, men brugsafgiften er derimod høj. Ifølge Puputti vil man på denne måde holde bilparken relativt ung: jo ældre bilen er, jo dyrere bliver det at bruge den. Sådan afskaffer man de ældste biler og mindsker de skadelige udslip. Og så tager Finlands og Tysklands naboer i stigende omfang hånd om "recirkulation" af gamle tysk bilvrag.

Artiklen bringes med venlig tilladelse fra Pohjola-Norden. ■

Østersøen – en global vinderregion

Der er behov for at sætte øget fokus på det store potentiale, der ligger i et styrket samarbejde i Norden og hele Østersøregionen. TEKST MF KRISTIAN PIHL LORENTZEN (V)

Vicepræsident for Nordisk Råd Kristian Pihl Lorentzen

Under Den Kolde Krig var Østersøen et område, der var præget af spændinger og konfrontation mellem Øst og Vest. Rusland, Polen og de tre baltiske lande var tynget af den ufrihed, som det centralistiske og menneskefjendske styre i Moskva førte med sig. En usynlig mur skar sig ned gennem Østersøen som en barriere, der hindrede nære forbindelser mellem landene i området. Desuden var Estland, Letland og Litauen besat af sovjetimperiet – et kommunistisk diktatur, der ikke accepterede balternes status som frie folk. Alt dette er lykkeligvis historie. Murens og Sovjets fald har skabt frihed og fremgang i Østeuropa. Jeg glædes over, at de nordiske lande og nordiske parlamentarikere samt folkelige foreninger spillede en væsentlig rolle i de baltiske landes kamp for frigørelse – og senere deres optagelse i EU og NATO.

Fantastisk fremgang

Her godt 15 år efter befrielserne i øst tegner hele Østersøregionen sig som et område, der står meget stærkt. De nordiske lande er veludbyggede velfærdssamfund, der samtidig har et stærkt og blomstrende erhvervsliv. Norden har generelt en god vækst, der skiller sig positivt ud i forhold til gennemsnittet i EU. Der er gang i hjulene her i Norden. Men det går også rigtig godt øst for Østersøen. De baltiske lande oplever en fantastisk udvikling, som ingen troede mulig ved befrielsen i 1991. Fremgang i investeringerne og beskæftigelsen samt en tårnhøj vækst på 8-10 procent præger billedet i Baltikum. Også de store lande Rusland og Polen er ved at få damp på kedlerne, trods en svær start – ikke mindst for den russiske enklave Kaliningrad.

Nære relationer opbygget

Samtidig er der etableret nære relationer mellem landene omkring Østersøen. Topmøderne i Østersørådet er et godt eksempel på disse nære kontakter – senest i Islands hovedstad Reykjavik i juni 2006. Her deltog regeringslederne fra de 11 involverede lande samt repræsentanter fra EU-kommissionen. Ved disse møder drøftes fælles problemer og opgaver som grundlag for beslutninger om koordinerede løsninger på udfordringerne i regionen. Eksempelvis med bekæmpelse af forurening, der er et grænseoverskridende problem intet land kan løse alene.

Tilsvarende dialog og samarbejde gennemføres blandt regionens parlamentarikere, hvor Nordisk Råd spiller en vigtig rolle i samspillet med folkevalgte i de øvrige lande omkring Østersøen. Denne dialog mellem gode venner øger den gensidige forståelse og sikrer derved stabilitet samt grundlag for konkrete beslutninger. Desuden har nordiske virksomheder og investorer sikret et stærkt økonomisk og handelsmæssigt samarbejde, der styrker vækst og velstand i hele regionen. En særlig udfordring er at udbrede demokratiet til Hviderusland, hvor friheden endnu har trange kår. Endelig vil jeg nævne det vigtige mellemfolkelige samarbejde, hvor foreninger og organisationer sikrer et folkeligt samarbejde på tværs af Østersøen. Kort sagt: Det er virkelig lykkedes at bygge bro på tværs af Østersøen.

Uudnyttede muligheder

Imidlertid findes der fortsat et stort uudnyttet potentiale for handel og investeringer i Østersøområdet. Netop de førnævnte nære bånd udgør et stærkt fundament for yderligere samarbejde om at sikre fortsat fremgang i regionen. Det kræver, at vi fortsætter arbejdet med at fjerne handelsbarrierer på tværs af landegrænser. Ikke mindst af hensyn til de mindre virksomheder, der ofte hæmmes mest af barrierer og bureaukrati. Vilje til at se bort fra snævre nationale interesser er vigtig i denne sammenhæng. Styrket samarbejde omkring uddannelse og målrettede forskningsprojekter samt fortsat udbygning af infrastrukturen er ligeledes en forudsætning for vækst og velstand på lang sigt. Endelig skal man ikke underkende betydningen af et stærkt kulturelt og folkeligt samarbejde som grundlag for regionens samlede succes.

Fra vision til virkelighed

Tiden er inde til at formulere en fælles vision for Østersøregionen. Visionen om, at Østersøregionen skal udvikle sig til en global vinderregion i kraft at et tæt samarbejde – politisk, erhvervsmæssigt og folkeligt. En foregangsregion med stabilitet og velstand, der kan tjene som eksempel for andre – i Europa og andre steder i verden. Vi politikere kan ikke realisere denne vision alene. Mange andre spillere må på banen – såvel offentlige som private. Herunder organisationer, erhvervslivet og folkelige foreninger. Lad os komme i gang med at udnytte det meget store potentiale, der findes omkring Østersøen. Tidligere tiders konflikt og stilstand er for længst forsvundet. Lad os ikke tøve med at udnytte de nye muligheder.

Man bliver lykkelig af drømme, men først fremgangsrig når man realiserer dem. ■

HUMOR I FILM skal lære unge i Norden hverandres sprog

I dette efterår skal godt 20.000 skoleelever i Norden blive bedre til at forstå hverandres sprog. Med humor som tema og film som værktøj skal nabosprogs-undervisningen i Norden for 14-19-årige vitaliseres. Denne samnordiske satsning har fået navnet "Norden i Bio", og det er meningen, at projektet skal gennemføres også i de kommende år med nye temaer.

Foreningerne NORDENs Forbund (FNF) og de nordiske informationskontorer står bag "Norden i Bio", der i hovedsagen finansieres af Nordisk Kulturfond. Sproglærere tilbydes et filmbaseret undervisningsmateriale, og målet er, at 1000 skoleklasser i hele Norden, fra 8. klasse og opefter, deltager i projektet. Det indebærer, at 20.-30.000 elever får en mulighed for at øge deres viden om de andre nordiske sprog. FNFs ambition er at "Norden i Bio" skal skabe politisk vilje til at gøre ordningen permanent og øge antallet af deltagende skoler.

Undervisninsmaterialet tilbydes via hjemmesiden *www.nordenibio.org*. Materialet består af en special-produceret DVD med aktuelle nordiske kortfilm og et undervisningskompendium skrevet af den danske skolekonsulent Grethe Grønkjær. På hjemmesiden findes også et kontaktforum, hvor elever og lærere løbende kan diskutere sprog og film i tilslutning til undervisningen.

Følgende fem kortfilm er valgt ud blandt uafhængige nordiske filmproducenter: Hjemmekamp (Norge, 2004), Perkele (Finland, 2004), Natan (Sverige, 2003), Móðan (Island, 2004) og Fisk (Danmark, 2005). Disse film inviterer til diskussioner om ligheder og forskelle i vore landes humor. Nogle af filmene er prisbelønnet flere gange og er blevet vist på internationale filmfestivaler.

Såvel film som kompendium og hjemmesides indhold er oversat til de fem nordiske rigssprog. DVD-teknikken gør det muligt for læreren frit at vælge tekstning til filmene. Fra hjemmesiden kan man overføre dialoglister, som eleverne kan arbejde med under og efter visningerne. Hjemmesiden indeholder også særskilte artikler om nordisk sprogforståelse af Birgitta Lindgren, det svenske sprogråd, Torbjørg Breivik, Sprogrådet i Norge, og Jens Cramer, Nordisk Institut i Århus. Sprogundervisninger bliver det centrale i projektet, men tanken er også at øge interessen for nordisk kultur, film, historie, identitet og identitetsforskelle.

Baggrund

Undervisningen i nordiske sprog har i Norden generelt fået mindre plads i undervisningsplanerne. Nordisk Kulturfonds store sprogundersøgelse "Internordisk sprogforståelse" fra 2005 viser, at ungdommen i de nordiske lande er blevet ringere til at forstå hverandres sprog. Halvdelen af de medvirkende gymnasieelever oplyste, at de hverken i folkeskolen eller i gymnasiet havde fået nogen undervisning i de nordiske sprog.

"Norden i Bio" baseres på det danske pilotprojekt "Med Norden i biografen", som gennemførtes med stor succes i efteråret 2004 i folkeskolen i Sønderjylland. ■

FAKTA OM FNF

Foreningerne NORDENs Forbund (FNF) samordner arbejdet mellem NORDEN-foreningerne i alle de nordiske lande og hjemmestyrede områder, og virker for et øget nordisk samarbejde indenfor en række områder, bl. a. kultur og uddannelse. For mere information: www.fnf.se

FOR YDERLIGERE INFORMATION kontakt skolekonsulent Klaus Elmo Petersen, Foreningen NORDENs landskontor, Malmøgade 3, 2100 København Ø, tlf 3542 6325, eller på e-postadressen: klauselmo@foreningen-norden.dk.

Den nordiske miljøpris til færøsk forsker

Bogi Hansen er oceanograf på Fiskerilaboratoriet i Torshavn på Færøerne.
FOTO: Jens Kr. Vang

Professor Bogi Hansen, færøsk forfatter og debattør, har fået Nordisk Råds natur- og miljøpris på kr. 350.000.-. Temaet for årets miljøpris var klimaforandring og klimatilpasning, oplyser Nordisk Råds sekretariat.

Bogi Hansen får prisen for sin omfattende forskning af klima og oceanografi i de nordiske havområder. Især fremhæves hans langvarige forskning i havstrømme og risikoen for, at bl. a. Golfstrømmen skulle ændre retning. Desuden har han på en letforståelig og engagerende måde formidlet sine forskningsresultater i klimaforandringer for den brede almenhed.

Bedømmelseskomiteen ser Bogi Hansen som repræsentant for det nordiske forskningsmiljø, som har haft stor international betydning, bl. a. ved tidligt at påvise effekten af klimaforandringer i det arktiske miljø. Hans arbejde har også påvist, at den globale opvarmning påvirker de økologiske systemer omkring Færøerne og dermed Færøernes økonomi. Han er formand for Den vestnordiske Oceanklimaforskning, har et omfattende videnskabligt forfatterskab bag sig og har også udgivet populærvidenskabelige bøger. Han fik bl. a. den færøske litteraturpris for sin bog "Havet". ■

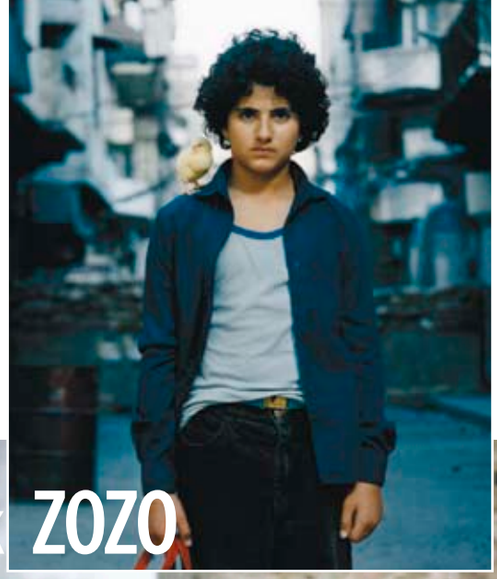

Prisen deles mellem manuskriptforfatteren og instruktøren Josef Fares, og produceren Anna Anthony

Nordisk Råds Filmpris til den svensk ZOZO

Billede fra filmen Zozo, Foto: Per-Anders Jörgensen

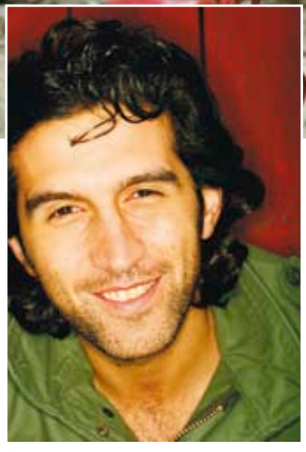

Regissør og manusforfatter Josef Fares, Zozo

Juryens medlemmer begrunder deres valg med, ”at Zozo er en gribende og relevant film om et barns overlevelsesstrategier i mødet med krig, sorg og en fremmed kultur. Filmen spiller på et bredt register af udtryk og forener en stærk og realistisk historie med visuel poesi, fantasi og humor. Den giver et tilgængeligt og indsigtsfuldt indblik i nogle aktuelle konflikter, og ved at hente kreativ næring i forskellige filmkulturer bidrager den til at forny den traditionsrige nordiske udviklingsfilm.”

Hovedpersonen Zozo vokser op i Beirut. Til trods for den igangværende borgerkrig lever han et normalt liv med skole og kammerater. En dag sker katastrofen, og Zozo bliver adskilt fra sin familie; han må alene komme videre gennem tilværelsen. Hans eneste udvej er at prøve at komme til Sverige – et for ham fuldstændigt ukendt land.

Efter de vellykkede komedier Jalla! Jalla! og Kopps kommer nu Zozo, en betydelig mere dramatisk og følelsesladet historie; den fortælles dog med Josef Fares menneskelige humor og visuelle stil.

Josef Fares

Født i Libanon i 1977. 10 år senere kom han sammen med sin familie til Sverige og Örebro. Dér begyndte Josef 15 år gammel at lave sine egne film og sende dem til diverse amatørfilmfestivaler. Omkring 50 kortfilm og adskillige filmpriser senere kom han i 1998 ind på Dramatisk Instituts instruktørlinje.

Samarbejdet med Memfis begyndte med pilotfilmen Coola killer og efterfulgtes af kritiker- og publikumssuccesen Jalla! Jalla! Derefter lavede Joseff Kopps, som blev en lige så stor publikumssucces som Jalla! Jalla! Begge film blev også solgt internationalt til en snes forskellige lande.

Anna Anthony

Født i 1971. For 10 år siden begyndte Anna Anthony at arbejde på Memfis Film, bl.a. som producerassistent på Lars von Triers Breaking the Waves og senere som medvirkende producer på Lukas Moodyssons film. Hun traf Josef Fares i 1999.

”Det var Lukas, der gjorde mig opmærksom på ham. Jeg ringede til ham, og så kom han og viste sine kortfilm. Jeg kunne godt lide dem. De var fulde af action, teknisk meget dygtigt lavet og enormt morsomme.” Anna Anthony og Memfis Film besluttede derfor at støtte pilotfilmen Coola killer med udstyr samt et lille budget. Derefter har Anna produceret Josef Fares Jalla! Jalla!, Koops og nu Zozo.

Juryen: Bo Green Jensen, Anne Jerslev, Danmark. Antti Selkokari, Kati Sinisalo, Finland. Hrönn Kristinsdóttir, Sigurjón B. Sigurðsson Island. Anne Hoff, Øyvor Dalan Vik, Norge. Malena Janson, Fredrik Sahlin, Sverige.

Ifølge reglerne deles prisen ligeligt mellem instruktøren, manuskriptforfatteren og produceren. ■

Tonen fra de 18 øer

Nok er Færøerne et lille land, men det fostrer mange musiktalenter. Kan man høre fjeldenes klang i færøsk musik? Landets uofficielle musikambassadør, Kristian Blak, forsøger sig med et svar.

TEKST OG FOTO: BIRGER AGERGAARD

Kan man høre Atlanterhavets bølger mod de stejle klipper i den færøske musik? Ja, men nogle gange vil man høre noget, som måske ikke er der, mener komponisten Kristian Blak. Billedet er fra Gjógv.

Blæsten hen over græsklædte bakker, Atlanterhavets bølger imod stejle klipper, skrigende lunder, der beskytter deres reder, og tågen, der lægger sig tungt over landskabet.

Findes der klange, der er særegne for Færøerne? Eller er det noget, vi bare bilder os ind, når vi ved, at det er Eivørs vanvittigt smukke sopran, der ligger i CD-spilleren? Og kan vi fornemme Teiturs færøske baggrund, når han sidder i lejligheden i London og skriver om de store oceaner?

"Somme tider vil man høre noget, som måske ikke er der," svarer komponist og musiker Kristian Blak, som vi har besøgt i Tórshavn. Han er dansk født ▸

og musikuddannet i Århus, men har siden 1974 boet på Færøerne. Han bor med sin amerikanske hustru Sharon Weiss i et af Tórshavns ældste huse ude på Tinganes. I samme hus findes Færøernes pladeselskab Tutl, hvor han er den eneste ansatte.

Tonen fra århundreder

Men jo, Blak hører også en særlig tone hos mange komponister og kunstnere, der stammer fra øgruppen med 18 vulkanøer, hvoraf de 17 er beboede.

"Det kan være en melodisk tone, som har rødder i den etniske musik, og som er slebet af gennem århundreder. Det kan være kvad og salmer, og den tone findes hos for eksempel Pauli í Sandagerði (klassisk), Ívar's melodier (folk), Týr (rock). Min egen etniske jazz i Yggdrasil vedkender sig også en færøsk tone."

"Det er svært at sætte ord på, hvad der er det fælles færøske træk, som man hører. Men her er et par bud: Havet, horisonten er en del af vores fælles daglige oplevelse. Fjeldets kontrast til horisonten. Sommer og vinters kontraster i lys og vejr/uvejr har vi også alle i os," siger Kristian Blak.

Store potentialer

Færøske kunstnere er gode til at formidle naturens og folkekvadenes klange, og de er mange. I betragtning af, at der kun bor godt 48.000 mennesker på Færøerne, er rækken af musikere – berømte eller med kæmpepotentialer – imponerende lang: Annika Hoydal, Guðrun Jakobsen, Eivør Palsdottir, Teitur, Høgni Lisberg, Maria Guttesen, Lena Anderssen, Sunleif Rasmussen, Kristian Blak. Og mange andre.

Teitur er allerede meget kendt og respekteret, men Eivør er trods sine kun 23 år måske den kunstner, der spås de største muligheder for succes. Hun kaldes "Færøernes Björk" og bor for tiden i Danmark, hvorfra hun turnerer rundt i hele verden. Hun synger mest på færøsk, men klarer sig også på islandsk, svensk og engelsk.

Det var Kristian Blak, der fik en opringning fra Eivørs mor for ti år siden, selv om moderen ikke helt vidste, om tøsen havde talent. Familien er fra Göta, som i øvrigt er årlig vært for øgruppens stort anlagte Festival.

"Eivør havde en fantastisk tæft allerede dengang, så jeg har ikke skubbet hende i nogen retning. Hun mestrer alle stilarter," fortæller Kristian Blak. Han har personligt haft meget med Eivør at gøre, idet hun i flere år sang i jazzensemblet Yggdrasil, og hun har været medlem af Blaks søns, Mikael Blaks, rockband, Clickhaze.

Ønske: Musiksted i Tórshavn

Vi sidder i Kristian Blaks stue en søndag formiddag. En ny festival i Tórshavn – Asfalt – er i svingninger, og Kristian har spillet folkemusik i sit andet band, Spælimenninir, til meget sent, og endnu senere har der været forhandlinger med en schweizisk kontakt, Felix van den Berg (se artiklen senere, red.).

Så Kristian er rødøjet, og stuen bærer præg af nattens sovende gæster, men han vil gerne snakke musikmiljø på Færøerne.

"De færøske musikere bakker op om den nye festival, selv om der ikke er mange penge til honorarer. De er gået ind i det, fordi et af formålene er at støtte oprettelsen af et musiksted i byen. Det har der reelt ikke været siden 1983, så mange synes, at nu skal det være. Et sted at samles, et sted, der kun er musikernes, det betyder virkelig meget." Kristian Blak har selv været særdeles aktiv i miljøet, siden han som ung gymnasielærer kom til Tórshavn i 1974. Allerede året efter var han med til at starte byens første jazzklub, og i 1977 udgav han to plader – en LP med spillemandsmusik og en singleplade med jazz.

Så var han kørende, og med årene er hans navn skrevet på hele 54 pladeudgivelser. Jazz, klassisk, spillemandsmusik, fusionsmusik – hele vejen rundt.

Musikernes eget selskab

De er udgivet på pladeselskabet Tutl, som groede frem af musikermiljøet i 1977. Tutl ejes af musikerne, og de skal selv stå for en del af arbejdet med at producere og sælge.

Tutl udgiver al færøsk musik, som har kvalitet. Og selv om Færøerne er et lille land, er lyden ikke skrabet.

"Her er vi ikke anderledes end andre lande. Færøske studier kan indspille professionelt, det er kun spørgsmålet, hvem der producerer," siger Kristian Blak og spiller et enkelt nyt nummer af punkrockbandet "200", det hårdtslående nummer "Punkurin fra Helvit". Jo tak, det går ganske rent igennem øregangene sådan en jomfruelig søndag formiddag. Færøernes Kulturfond støtter i flere tilfælde produktionen af færøske musikudgivelser med en tredjedel af omkostningerne, så CD-er kan sælges fra Tutl til godt 100 kroner, og prisen i butikkerne er 169 kr. Så selv om oplaget oftest er meget lille, kan både musikere og pladeselskab tjene penge, men det skyldes også, at fordyrende led er sparet væk, og musikerne selv skal i sving.

300 titler i kataloget

Det er en af grundene til, at et lille land som Færøerne kan have 300 titler i Tutls katalog, udgivet af ca. 150 musiknavne. Prøv at gange op til Danmarks befolkning – det svarer til 30.000 danske pladeudgivelser i kataloget.

Men tiden er måske løbet fra en struktur, hvor ingen har et ansvar for Tutls daglige arbejde – ud over Kristian Blak. En af mulighederne er, at de, der tjener reelle penge på musikudgivelserne, kan blive bedt om at reinvestere i Tutl – eksempelvis ved at have et kontor.

"Der er flere muligheder, men noget skal besluttes," siger Kristian Blak.

Han kan ikke selv afse den nødvendige tid til pladeselskabet, fordi han har så mange jern i ilden.

"Jeg er komponist og musiker. De ting sætter jeg ind i kalenderen foran Tutl." ■ *www.tutl.com*

Færøsk-canadiske Lena Anderssen bor i dag på Færøerne og var med til at åbne festivalen Asfalt i Tórshavn med sin poprock.

Schweiz er et af de lande, som færøsk musikliv samarbejder med. "Færøerne har forandret mit liv," siger en entusiastisk schweizer.

Kult og eksportvare

TEKST OG FOTO: BIRGER AGERGAARD

Det færøske pladeselskab Tutl har studeret, hvem der surfer mest på selskabets hjemmeside. Først Færøerne, så Danmark, og derefter … Schweiz!

Det har nu en naturlig forklaring. Den nordatlantiske musik er blevet kult i Schweiz, fordi en musikinteresseret dataspecialist fra alpelandet for tre år siden besøgte Færøerne under en af sine mange rejser til alverdens øer. På disse rejser køber Felix van den Berg CD-er i stakkevis, og mens han var på Færøerne, var det musik med blandt andet Eivør og Spælimenninir.

Det var banebrydende for musikelskeren.

"Færøerne har forandret mit liv," siger han ligeud.
"Men hvorfor egentlig?"
"Folkemusik er folkemusik i de nordiske lande. Vores egen folkemusik er nogle skrækkelige schlagere!"

Felix van den Berg har på Færøerne oplevet et entusiastisk musikmiljø, og han besluttede, at gøre musikken kendt i den østlige del af Schweiz, hvor han bor og arrangerer koncerter.

"Ingen havde hørt færøsk musik for tre år siden, men nu har vi arrangeret over 20 koncerter, og vi har oprettet hjemmesiden www.nordklang.com om nordisk musik. Desuden distribuerer vi musik fra Tutl. Vi kan mærke, at interessen vokser, og mange fra mit land vil nu gerne holde ferie på Færøerne."

Næste større arrangement bliver en festival i Schweiz, hvor flere færøske grupper stiller op.

Samarbejdet udvikler

Kristian Blak, leder af pladeselskabet Tutl, er glad for det nye samarbejde, som han personligt også har lagt mange kræfter i. Hans band Yggdrasil har således spillet i Schweiz tre gange indtil videre.

Det internationale samarbejde er med til at udvikle og inspirere musikken på Færøerne, mener Kristian Blak. Derudover er det en helt legitim måde at få et større salgsmarked.

For Blak er det langtfra første gang, at han kobler Færøerne til et musikalsk samarbejde i Norden, de baltiske lande, Danmark, USA, England og andre lande. Blak kaldes derfor ofte "Færøernes musikambassadør".
Her er blot en smagsprøve på de internationale aktiviteter, han har været involveret i i den forløbne sommer.

Deltagelse i Nordic Sounds i Estland. Koncerter i Island med Spælimenninir. Koncerter i Island med Yggdrasil. Deltagelse i Lake Music i Estland. Hjælpemand ved rockkoncert på Shetland. Deltagelse som komponist på Suså Festival i Danmark. Og folkemusikinstruktør i Århus.

Alt sammen i løbet af to måneder. Dertil det stort anlagte "Summartónar" på Færøerne, Folkemusikfestivalen plus koncerter på Mykines, Fugloy og Gásadal.

Det er ganske betegnende for færøsk musik, at den er stærk og ofte præget af en særegen elegisk tone, men den er aldrig sig selv nok. Færøsk musik bliver komponeret alle vegne, den bliver spillet alle vegne, og den bliver oplevet alle vegne.

"Nordens Hus" i de nordiske lande er ofte ramme for koncerter og turneer, idet det nordiske samarbejde har mulighed for at give turnestøtte til samarbejdsprojekter. Det er noget, som det færøske musikliv er god til at drage nytte af. ■

Kristian Blak har siden han flyttede til Færøerne i 1974 haft en væsentlig indflydelse på færøsk musikliv og er i dag eneste ansatte på pladeselskabet Tutl, der holder til i en af Tórshavns ældste huse i bydelen Tinganes.

Journalistens rejse til Færøerne var muliggjort af et legat fra Nordisk Råd

NORDVISION

TV

Det nordiske tv-samarbejde er flyttet til København

TEKST PREBEN SØRENSEN

Efter at det nordiske tv-samarbejde, Nordvisionen, i 10 år har haft hovedkontor i Oslo, flyttede sekretariatet til København den 1. august.

Det skete samtidig med, at Henrik Hartmann, der hidtil har været redaktør i DR Undervisning, tiltrådte som generalsekretær for samarbejdsorganet mellem public servicestationerne i de nordiske lande.

Nordvisionen får i første omgang til huse i TV-Byen, men flytter til DR Byen i Ørestaden i efteråret - samtidig med at hele tv-direktørområdet i DR flytter til DRs nye adresse. Nordvisionen har eksisteret siden 1959, og samarbejdet består blandt andet i at samproducere og udveksle programmer og erfaringer mellem landene.

Nordvisionssamarbejdet er blomstret gevaldigt op de seneste år efter en lidt tam periode i 1980'erne og begyndelsen af 1990'erne. På fem år er antallet af nordiske programmer, der er blevet udvekslet, samproduceret og købt/solgt næsten fordoblet fra cirka 1800 timer i 2000 til knap 3600 timer sidste år. DR er den største forbruger af nordiske tv-programmer, da DR sidste år sendte 863 timers fjernsyn fra Norge, Sverige, Finland og Island. Det svarer til lidt under to en halv time hver dag - eller otte procent af DRs samlede tv-sendetimer i 2005.

Nordvisionens nye generalsekretær, Henrik Hartmann, vurderer, at udvekslingen af tv-programmer mellem landene er ved at have nået sit højeste, og at stigningen ikke kan fortsætte i samme takt.

Udfordring at udnytte stoffet bedre

"Fremtidens udfordring for Nordvisionen bliver at udnytte stoffet bedre. Alle de nordiske stationer har omfattende netsteder med masser af public servicestof, og der kan vi utvivlsomt bruge hinanden og stoffet bedre. Nogle gange vil det næsten bare kræve en oversættelse," siger Henrik Hartmann, der tilføjer, at netstedet dr.dk/mand er et eksempel på et site, der er udsprunget af Nordvisionssamarbejdet.

Nordvisionens opgave er at formidle viden til hinanden og viderebringe erfaringerne med, hvordan man samarbejder bedst

På mobilområdet har de fem lande inden for Nordvisionen også fundet sammen i et netværk, hvor de sparrer, udveksler erfaringer og meget andet. Alternativet var, at der sad nogle stykker i hvert land og arbejdede med næsten det samme.

Nordvisions-kontoret, der nu er flyttet til Danmark (DR), består foruden af generalsekretær Henrik Hartmann tillige af Veera Katariina Sydänmäki (tv)og Cecilie Stranger-Thorsen.

Formidle viden og erfaringer

"Selv om de nordiske lande ligner hinanden, kan tv-stationerne ikke samarbejde om alt. I Danmark er der for eksempel krav om et dansk indhold og nærhed i programmerne, ligesom sprogforskellen også er en barriere til en vis grad - for eksempel fordi få forstår finsk og islandsk i Danmark. Derfor er Nordvisionens opgave også at formidle viden til hinanden og viderebringe erfaringerne med, hvordan man samarbejder bedst," siger Henrik Hartmann.

Han kan dog sagtens se, at medarbejdere, der arbejder med for eksempel international dokumentar i de forskellige lande kan researche og idéudvikle sammen - og så versionere deres historier til deres lokale tv.

Udover Henrik Hartmann kommer Nordvisionssekretariatet til at bestå af yderligere to medarbejdere i København, nemlig norske Cecilie Stranger-Thorsen, der bor i Sverige, og finsktalende Veera Katariina Sydänmäki, der i forvejen boede i Danmark.

Yderligere oplysninger: Generalsekretær Henrik Hartmann, Nordvisionen, tlf 2424 8305. ■

Gensyn med den nordiske kvindelige maler-avantgarde

De var nyskabende, men stod i skyggen af mændene

Kvinder er en af malerkunstens fornemste inspirationskilder. Mænd har malet kvinder i én uendelighed, og tak for det. Men kvindelige maleres produktioner fylder ikke nær så meget i kunsthistorien – til trods for de mange fremragende kvindelige kunstnere, som ikke mindst de seneste århundreder har frembragt. Her kan Norden virkeligt gøre sig gældende, hvilket man kan forvisse sig om i den udstilling, som Kunstforeningen Gl. Strand i København for tiden viser.

Over 120 malerier af 20 kvinder fra Danmark, Finland, Island, Norge og Sverige udgør udstillingen, der belyser den kunsthistoriske brydningstid, da kunstnerne i stort omfang rejste ud af deres hjemland og lod sig inspirere af ikke mindst den samtidige franske og tyske kunst. Det gælder navne som Helene Schjerfbeck, Finland, Sigrid Hjertén, Sverige, og Franciska Clausen, Danmark.

De var en væsentlig del af den tids avantgarde, der bidrog til modernismens mangfoldighed med stor individualitet.

I 2002 viste Gl. Strand udstillingen "Når kvinder fortæller", da værker fra 1880 til 1900 blev præsenteret. Her var sociale og kulturelle forhold centrale temaer. Siden er spørgsmålet om kvinder i kunsten kommet mere i fokus og optager stadigt flere i kunstverdenen. Den nye udstilling trækker tråde til den aktuelle debat om kvinder i kunsten. Bl. a. holdes der en "salon", hvor et panel af succesrige kvinder fra erhvervs- og kulturliv debatterer, hvordan kvinder kan opnå bedre gennemslagskraft også i denne del af samfundet. Der bliver også andre arrangementer, der perspektiverer perioden.

Til udstillingen foreligger et større, forskningsbaseret katalog med bl. a. artikler, der kaster lys over perioden og dens kunst. Udstillingen vises i Gl. Strand til og med søndag 28. januar. Derefter flytter udstillingen til Göteborg Konstmuseum og siden til Trondheim.

Apropos denne udstilling viser Glyptoteket i København til 21. januar en flot særudstilling om kvinder i impressionismen, hovedsageligt som motiver for mandlige kunstnere, men også billeder malet af kvinder – f. eks. den franske Berthe Morisot (1841-95) og amerikaneren Mary Cassatt (1844-1926).

I øvrigt har Mjellby konstmuseum ved Halmstad netop lukket en spændende udstilling af det tidlige 1900-tals kvindelige svenske kunstnere. Her kunne man bl. a. se værker af Sigrid Hjertén, Siri Deckert og Vera Nilsson. ■

O.

© Moderna Museet i Stockholm

HELENE SCHERFBECK/ ARVESMYKKET/1915-16 © Konstmuseet Ateneum, Statens Konstmuseum, Finland Photo: Central Art Archives/Joel Rosenberg

GRETA HÄLLFORS-SIPILÄ/ PIGE (Elli Sipilä) / ca 1920 © Konstmuseet Ateneum, Statens Konstmuseum, Finland Photo: Central Art Archives /Hannu Karjarlainen

Undersøgelse om kvindelige kunstnere

Kunstrådet har bedt sociolog Karen Sjørup, Center for Ligestillings-forskning, RUC, om at gennemføre en undersøgelse af kvindelige kunstneres vilkår i Danmark. Af særlig interesse er, om kvindelige kunstnere har oplevet barrierer i deres karriere og kunstneriske udfoldelse, som er anderledes end dem, mandlige kunstnere kender til. Undersøgelsen retter sig mod de fire kunstarter billedkunst, scenekunst, musik og litteratur og vil bl.a. omfatte kvalitative interviews med et antal kvindelige kunstnere udvalgt fra de fire kunstarter, forskellige grene og i forskellige aldersklasser. Kunstnere, som er villige til at deltage i et sådant interview, hører Kunststyrelsen gerne fra. Interviewet tager ca. en time og bliver optaget på bånd. Optagelserne betragtes som fortroligt forsknings-materiale og vil kun komme til forskerens kendskab. Interviewene vil komme til at foregå i november. Det skal understreges, at udvælgelsen af kunstnere er op til forskeren.

Kontakt Kunststyrelsen, tlf. 3374 4500. ■

Boganmedelse

Sprælsk og levende svensk kulturhistorie

Sidste bind i en fin nordisk serie

TEKST FRODE SØRENSEN

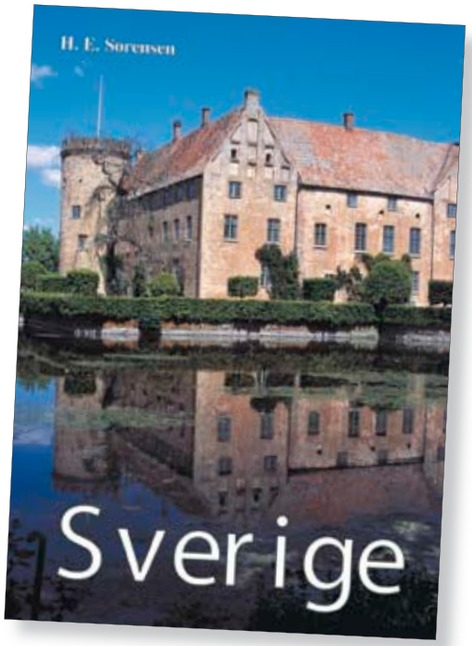

H. E. Sørensen: "SVERIGE – en kulturhistorisk rejse"
204 sider, Forlaget Melbyhus, 2006
(ISBN 87-90512-24-3)

Den sønderjyske forfatter med stor kærlighed til Norden har med sin kulturhistoriske rejsebeskrivelse af Sverige fuldendt sin nordiske rejse. Efter Island, Norge og Finland er turen nu kommet til Sverige.

Efter Jan Guillous romanserie om tempelridderen Arn har mange udviklet en sund og naturlig appetit på at få mere at vide om middelalderen i landet, der først senere kendes som Sverige. Egentlig var "Svea rike" kun betegnelsen for landet, hvor sveerne boede, og de var sandelig forskellige fra vestgøter til østgøter.

Den dybere baggrund for Arn-romanerne kan man få et fint indblik i, i H. E. Sørensens nye bog "SVERIGE". I denne den fjerde bog om de nordiske lande benytter forfatteren den samme teknik, nemlig at tage læseren med på rejse fra landsdel til landsdel. Vi får på ypperste måde i korte rids præsenteret landskabets historie kombineret med dets seværdigheder og kulturminder.

H. E. Sørensen kortlægger landsdel for landsdel de særlige karakteristika og bevæger sig nordpå fra Skåne – ganske som Nils Holgersson på ryggen af gåsen i Selma Lagerlöfs roman. Han gør grundigt rede for alle detaljer såvel i landskabet som i kulturen, som man kan forvente, når man kender hans arbejdsmetode.

Ved læsning af bogen føler man virkelig, at Sørensen selv har oplevet hver kvadratkilometer, og at han har et betydeligt kendskab til baggrundslitteraturen. Det personlige kendskab lyser ud af bogen og krydrer de spændende beretninger, illustreret med egne flotte fotos.

"SVERIGE" er omhyggeligt og tilgængeligt skrevet, den er god at have med på bilrejsen rundt i Sverige for at krydre rejseoplevelsen, men reelt er den nok endnu mere værdifuld, for den der vil have et udtømmende kulturhistorisk overblik over vort naboland.

Man kan bruge bogen som opslagsværk og nyde den kapitel for kapitel, eller man kan læse den fra start til slut. Forfatteren har tilrettelagt bogen således, at han beskriver hver enkelt landsdel uden at give et samlet overblik over landets kulturelle udvikling. Det kunne man måske have ønsket sig som en slags introduktion. Men et samlet overblik er ikke Sørensens ærinde, han ønsker at give læseren et livagtigt billede af et skandinavisk lands kulturhistorie.

Denne disposition medfører, at han veksler mellem de ældste tider og det han netop har oplevet ved selvsyn – det gør bogen levende og sprælsk.

H. E. Sørensen har i den grad hjertet og fortælleglæden med sig, og man kan godt konkludere, at han har skrevet et nyt standardværk om svenskerne og Sverige, og da flere af de svenske landskaber var danske indtil 1658, er det også delvis dansk historie.

Litteraturlisten gør stor fyldest til inspiration for yderligere læsning. De tre tidligere nordiske bøger blev godt modtaget, det vil også være tilfældet med bogen "SVERIGE", og man bliver ikke færdig med den sådan lige med det samme. ■

Quiz-løsning og vinder

I forrige udgave af NORDEN Nu bragte vi en gåde i en nordisk qiuz for skarpe hjerner. Vinderen af Henrik Saxgrens bog "Krig og kærlighed", sponsoreret af forlaget Gyldendal, blev Minna og Johannes Madsen, Dalgasvej 13, Brande.
De rigtige svar var:
Billede A: Løsning 1, Skomagerlæst,
billede B: Løsning 2, Sparelod fra Norge,
billede 3: Løsning 1, smultering.

FORENINGEN NORDEN

NORDEN Nu

Foreningen NORDEN 2006
Malmøgade 3.
2100 Kbh. Ø.

POST
PP DANMARK

GIV DINE BØRN OG BØRNEBØRN NORDISKE OPLEVELSER

Meld dem ind i Foreningen NORDENs Ungdom

Foreningen NORDENs Ungdom

Som medlem af Foreningen NORDEN kender du allerede til de mange dejlige oplevelser Norden og vores nordiske aktiviteter giver os, men kender du også til Foreningen NORDENs Ungdom?

Vi er en ungdomsorganisation med godt 400 medlemmer i alderen 18-35 år, men vi vil gerne dele vores nordiske oplevelser med flere unge mennesker. Derfor håber vi, at du vil fortælle dine børn, børnebørn, nevøer eller niecer m.fl. om alle de gode tilbud, vi har, og hvor spændende Norden er.

Som medlem modtager man medlemsbladet Balder og desuden giver et medlemskab adgang til en mængde af spændende arrangementer. Hvert år begiver vi os af sted på adskillige rejser, hvor vi hygger os sammen og lærer den nordiske kultur at kende. I år går en af rejserne eksempelvis til Island, hvor man for bare kr. 2500,- kan opleve den islandske kultur.

Se tidligere og kommende arrangementer på vores hjemmeside www.fnu.dk

Derudover arrangerer de otte lokalafdelinger løbende en række danske arrangementer. Vi går i biografen, smager på nordisk øl eller tager til rockkoncert sammen. Kun fantasien sætter grænser, når vi planlægger nordiske aktiviteter, og alle kan byde ind med idéer til nye arrangementer, så der skulle gerne være noget for en hver smag.

Indsend indmeldelseskuponen og få adgang til et væld af nordiske oplevelser.

Send kuponen eller fax den på 3542 8088

- Jeg ønsker medlemskab af Foreningen NORDENs Ungdom for kr. 85,- om året.
- Vi ønsker parmedlemskab af Foreningen NORDENs Ungdom for kr. 150,- om året – opgiv navn og fødselsdato på begge personer.
- Jeg ønsker at blive kontaktet af en person fra mit lokalområde.
- Jeg ønsker mere information om foreningen NORDENs Ungdom.

Navn(e) _____
Adresse _____
Postnr. og By _____
Tlf. _____ fødselsdato(er) _____
Underskrift(er) _____
Dato _____

www.fnu.dk, e-post:fnu@foreningen-norden.dk
tlf.: 3542 6325 fax.: 3542 8088

POST
Sendes ufrankeret i Norden
Modtageren betaler portoen

Foreningen NORDENs Ungdom

Malmøgade 3
+++ 1296 +++
2100 København Ø